

närina Palestiinas, kogus siis kodumaal vaimuliku sisuga raamatute müümise teel raha uueks misjoniretkeks ja teot- ses 1865—69 misjonärina Ida-Aafrikas gallade juures, kus seni ei olevat käinud ristiusu kuulutajaid. A-st 1869 oli ta kodukohas koolmeistriks ja a-st 1874(?) Lõuna-Ameerikas Santa Cruz'i saksa koloonias misjonäriks-õpetajaks, Siirdunud 1884 lõplikult kodumaale (Rap- lasse), suri ta seals. 5. I 1886 vkj. — T. oli möödunud sajandi eesti haritlaskon- nas omapärasemaid isikuid. Ta täht- saimad misjoniteosed on „Kuulumitooja ehk sõnumitooja Bethlehemast, meie õn- nistegija Jesuse Kristuse sündimise pai- gast . . .“ (Tall., 1864, 2. tr. 1885) ja „Ahvrikamaa õis ehk ühe Ahvrikamaa Galla neitsi Pauliine Fathme õnsad elu- päevad“ (*ibid.*, 1882). Neis teoseis tuleb ilmekalt esile T-i tendents reformida kaasaegset eesti kirjakeelt. Peale pal- jude uute tuletiste ja liitsõnade on ta loonud ka ohtrasti täiesti kunstlikke sõnu, nagu *päilitama* 'lohutama', *mil- lus* 'võit', *ranguma* 'olema, leiduma', *tobama* 'saabuma'. Et T-i keeleline uuen- dustöö piirdus vähekirjanduslikkude mis- joniraamatutega, pole see suutnud aval- dada mõju eesti keele arengule. Peale mitmete euroopa keelte tundis T. ka araabia ja suaheli keelt.

E. Kirj. 1937, nr. 6 (P. A r i s t e).
P. A.

TILEMANN, vt. TIELMAN HUBE.

*TOBIEN, Alexander v., balti-saksa ajaloolane ja majandusteadlane, suri 27. VII 1929 ukj. Riias. Ta ulatusliku teose „Die livländische Ritterschaft in ihrem Verhältnis zum Zarismus und russischen Nationalismus“ II osa ilmus posthuum- selt Riias 1930.

BM 1929, nr. 7/8 (W. W u l f f i u s); „Ajalooline Ajakiri“ 1929, nr. 4 (H. K r u u s).
T.

*TOMBACH, Aleksander Ferdinand (pseud. A. F. Kaljuvald), majandustege- lane ja kirjamees, oli E. Maapanga ju- hatuse liige pensionile siirdumiseni 1929. E. Maakrediitseltsi juhatuse liige oli ta 1932—35 ja Arveasjanduse Revidentide Ühingu esimees 1931—33 Tallinnas. E. Ü. S. „Põhjala“ auvilistlane on ta a-st 1929. T-i tõlge W. Shakespeare'i „Taani prints Hamlet“ ilmus 2. töõdel- dud trükis Tartus 1930.

Isikl. jm. saadud andmed. T.

*TONKMANN, Kustas, põllumees, oli IV ja samuti V Riigikogu liige põllu- meestekogude rühmas. Jänedä mõisa valitseja kohalt lahkus T. asjaajamises tekkinud korratuste tagajärjel a-l 1932. Isikl. kogutud andmed. T.

TOOM (Thom), Art(h)ur Eduard Jo- hannes, linnukaitsetegelane, sünd. 24. XII 1883 vkj. Saaremaal Pihtla v., lõpe- tas Kuressaare linnakooli ja on a-st 1906 (välja arvatud Maailmasõja aeg) Vilsandi tuletorniülem ja meteoroloogia- jaama vaatleja. A-il 1909—14 olid T-i käes rendil Vaika saared, kus ta asutas 1909 merelindude esimese kaitse- paiga Eestis; seda on ta innukalt aren- danud tänini nende, Tartu ülikooli bio- loogijaamale kuuluvate saarte tegeliku kaitse hooldajana. — Endised tühjad saared asustusid aja jooksul rikkalikult lindudega; neid loetakse praegu lin- dude rohkuselt ning liikide mitmekesidu- selt Euroopas nimekamate linnusaarte hulka. T. asutas 1927 Vilsandi linnu- muuseumi. A-st 1934 on ta Riia Loo- dusuurijate Seltsi ja a-st 1937 Washing- toni Geograafia Seltsi kirjavahetaja- liige.

A l m a T h o m, Vilsandi linnuriik (1932); F. X. Z e d t w i t z, Vogelkinder der Waikariffe (1933); „Vaba Maa“ 1934, nr. 3; Post. 1934, nr. 5 jm. saadud andmed. M. H.

TOOMARA (end. perekonnanimi kuni 1936 Treilman), Oskar Eduard, meren- dustegelane, sünd. 10. II 1881 vkj. Viru- maal Tudulinna põllumehe pojana, lõ- petas Iisaku khk-kooli, Narva merekooli 1897 ja sooritas kaugesõidukapteni eksami 1905 Rostovis (Doni ääres); ta sõitis merel a-il 1897—1918 madrusena, tüürimehena ja kaptenina. Vene-Jaa- pani sõjast ning Maailmasõjast võttis T. osa mitmesuguste transportlaevade ja miinitraalerite komandörina. E. Vaba- dussõja alguses oli ta Tallinna sadama komandant, organiseeris hiljemini (1919) Sadamate Valitsuse (praeguse Veeteede Valitsuse) ning laevasõiduameti ja oli nende asutiste juhataja kuni 1922; see- järel on ta olnud a./s-i „Tallinna Laeva- ühisus“ laevaosakonna juhataja ja a-st 1929 ühisuse direktor. — T. on tuntud agara tegelasena merenduse alal. Tema juhtimisel on „Tallinna Laevaühisus“ laiendanud oma tegevust tõhusalt. Ta on olnud laevasõidu ja merekaubanduse edendamise seltsi „Laevandus“ esimees